

Advies van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
nr. 2021-A/026
betreffende risicotaxatie en risicomanagement van seksuele delinquenten

**INSTITUUT VOOR
DE GELIJKHEID
VAN VROUWEN
EN MANNEN**

1) Inleiding

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (hierna: 'Instituut') werd opgericht door de wet van 16 december 2002 en heeft onder andere als opdracht om te waken over de naleving van de wetgeving inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen en om elke vorm van discriminatie of ongelijkheid op grond van geslacht te bestrijden. Gezien het belang van adequate zorgverlofregelingen voor de gendergelijkheid is het Instituut bevoegd om binnen dit thema op te treden en te adviseren.

In deze hoedanigheid is het Instituut onder meer bevoegd om adviezen en aanbevelingen tot de overheid te richten met het oog op het verbeteren van wet- en regelgeving.

2) Context

a. **Seksuele delinquentie en recidive**

Recidive houdt in dat iemand hervalt in (delict)gedrag. In onderzoek wordt dit meestal berekend aan de hand van nieuwe aanklachten voor nieuwe delicten.¹

Uit internationaal onderzoek bij seksuele delinquenten blijkt dat het recidiverisico verandert doorheen de tijd, waarbij het percentage het hoogste is de eerste jaren na de vrijlating. Gemiddeld ligt het cijfer voor seksuele recidive op 5 tot 15 procent gedurende een periode van 5 jaar en op 10 tot 25% na een periode van 10 jaar.² Het is wel belangrijk deze cijfers te nuanceren in het licht van individuele plegers. De ene zedendelinquent heeft een hoger risico op recidive dan de andere.³ Dé zedendelinquent bestaat dus niet.

Deze cijfers weerleggen de populaire opinie dat zedenplegers altijd recidiveren. Het merendeel aan seksuele delinquenten pleegt geen nieuwe feiten.⁴ Hun percentage ligt zelfs lager dan het algemeen recidivepercentage van andere delinquenten. Zo staan de percentages van 5 tot 15% seksuele recidive tegenover bijna 41% voor algemeen recidive na een periode van 8,5 jaar.⁵ Bovendien recidiveren seksuele delinquenten meestal door het plegen van andere feiten, dan opnieuw seksuele feiten. Het gaat daarbij dan voornamelijk om personen die een verkrachting pleegden.⁶

Voor België liggen de recidivecijfers evenwel een stuk hoger. Uit onderzoek van Maes (2018) blijkt dat 43,3% van de primair gestraften⁷ wegens seksueel geweld, recidiveert na 19 jaar. Voor primair gestraften voor niet-seksuele feiten ligt dit percentage op 40,3% na 19 jaar. Niet-seksuele delinquenten hervallen echter sneller en vaker dan seksuele delinquenten en worden sneller opnieuw opgesloten.⁸ Hierbij dient benadrukt te worden dat, aangezien deze cijfers verkregen werden op basis van dark number onderzoek, de cijfers altijd met de nodige voorzichtigheid dienen gehanteerd te worden.

Niettemin neemt het percentage toe met de jaren waardoor een goede begeleiding en opvolging van seksuele delinquenten gedurende een lange periode na hun vrijlating belangrijk is. Het onderzoek van

¹ Smid, W. (2020). *Zicht op zedendelinquenten. Risicotaxatie en behandeling*. Boom Lemma.

² Hanson, R.K. et al. (2018). "Reductions in Risk Based on Time Offense-Free in the Community: Once a Sexual Offender, Not Always a Sexual Offender", *Psychology, Public Policy, and Law*, 24, 48-63.

³ Hanson, R.K. et al. (2018). "Reductions in Risk Based on Time Offense-Free in the Community: Once a Sexual Offender, Not Always a Sexual Offender", *Psychology, Public Policy, and Law*, 24, 48-63.

⁴ Smid, W. (2020). *Zicht op zedendelinquenten. Risicotaxatie en behandeling*. Boom Lemma.

⁵ Maes, E., Robert, L., Pauwels, L., Blokland, A., Hoang Pham, T., De Blander, R., ... Wartna, B. (2019). *SOC - Sex Offenders in and out of Crime : recidivism, criminal careers and desistance*. Brussel: BELSPO.

⁶ Smid, W. (2020). *Zicht op zedendelinquenten. Risicotaxatie en behandeling*. Boom Lemma.

⁷ Zij die nog nooit eerder een veroordeling opliepen.

⁸ Maes, E., Robert, L., Pauwels, L., Blokland, A., Hoang Pham, T., De Blander, R., ... Wartna, B. (2019). *SOC - Sex Offenders in and out of Crime : recidivism, criminal careers and desistance*. Brussel: BELSPO.

Maes toont namelijk ook aan dat het algemeen recidivepercentage bij 'behandelde' zedendelinquenten lager ligt, zijnde 17,9% na 5 jaar en 25,1% na 10 jaar. Voor seksuele recidive liggen de cijfers op 6,6% na 5 jaar en 12,7% na 10 jaar.⁹ Proulx et al., (1998, zoals vermeld in Van Beek, 2002) gingen de invloed van behandeling na, specifiek bij verkrachters. 38,5% van de verkrachters die een behandeling hadden gevolgd bleken te hervallen, in vergelijking met 70,8% bij verkrachters die hun behandeling afgebroken hadden. Opnieuw geldt dus het principe dat dé zedendelinquent niet bestaat en, bovendien, dat behandeling een grote impact heeft op het recidiverisico.

b. Risicotaxatie en risicomangement

i. Risicotaxatie

Wat?

Risicotaxatie is een instrument om in te schatten wat het risico is dat een (seksuele) delinquent zal recidiveren. Een risicotaxatie-instrument bestaat namelijk uit verschillende factoren waarvan empirisch is aangetoond dat ze samenhangen met recidive.¹⁰ Om tot een risicotaxatie te komen worden deze verschillende statische¹¹, dynamische¹² en beschermende factoren¹³ in rekening gebracht. Een hoog aantal risicofactoren impliceert echter niet noodzakelijk een hoge kans op recidive.

Voor algemeen recidive zijn de factoren met de belangrijkste voorspellende waarde de jonge leeftijd van de delinquent, middelenmisbruik, mentale stoornissen, ervaren kindermisbruik, contact binnen criminogene milieus en aantal eerdere misdrijven. Voor seksuele recidive gaat het om het aantal gerechtelijke (seksuele) antecedenten, de aanwezigheid van mentale stoornissen, woede of vijandigheid, jeugddelinquentie, victimisering van vreemde of niet-verwante personen en het gegeven nooit gehuwd te zijn geweest. Daarnaast komen ook diversiteit aan seksuele delicten, professionele instabiliteit of werkloosheid en seksuele voorkeur voor extrafamiliale en jonge slachtoffers terug.¹⁴

Risicotaxatie moet ingezet worden om te bepalen of er een straf moet worden uitgesproken, over welke strafmaat het moet gaan, hoe de strafuitvoering moet georganiseerd worden, of er een behandeling moet worden opgelegd en, zo ja, welke en hoe de invrijheidsstelling moet worden gerealiseerd.¹⁵

In België wordt risicotaxatie reeds toegepast, voornamelijk op het niveau van behandeling. Echter, ontbreekt het in ons land aan duidelijke richtlijnen hoe risicotaxatie moet worden toegepast, alsook een concreet wettelijk kader om dit te organiseren voor de hele gerechtelijke procedure.

Wie?

Aan de hand van risicotaxatie kan een onderscheid gemaakt worden tussen daders met een hoog risico op recidive en zij met een laag risico.¹⁶ Afhankelijk van het gebruikte instrument worden verschillende risiconiveaus gehanteerd. Meestal gaat het over een laag, gemiddeld of hoog risico. Het risiconiveau

⁹ Maes, E., Robert, L., Pauwels, L., Blokland, A., Hoang Pham, T., De Blander, R., ... Wartna, B. (2019). SOC - Sex Offenders in and out of Crime: recidivism, criminal careers and desistance. Brussel: BELSPO.

¹⁰ Dienst Gedragwetenschappen van de Federale Politie (2016). *Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico.*

¹¹ Feiten uit het verleden die niet meer te veranderen zijn (bv gepleegde delicten, familiale voorgeschiedenis...).

¹² Factoren die wel nog kunnen veranderen of beïnvloed worden door behandeling (bv. middelenmisbruik, sociaal netwerk...). Deze factoren kunnen een positieve of negatieve invloed uitoefenen op het recidiverisico.

¹³ Deze factoren kunnen de risicofactoren compenseren. Zij kunnen zowel statisch als dynamisch zijn.

¹⁴ Maes, E., Robert, L., Pauwels, L., Blokland, A., Hoang Pham, T., De Blander, R., ... Wartna, B. (2019). SOC - Sex Offenders in and out of Crime : recidivism, criminal careers and desistance. Brussel: BELSPO.

¹⁵ Recommendation CM/Rec(2021)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence.

¹⁶ Uzieblo, De Boef en Smid (2020). "Hoe kunnen we voorspellen of daders van seksueel geweld hervallen?".

betekent niet of en hoeveel delicten een dader in de toekomst nog zal plegen. Het hangt bovendien ook niet samen met de ernst van het delict.¹⁷ Het risiconiveau impliceert het aantal aanwezige elementen waarvan uit onderzoek is gebleken dat ze samenhangen met een bepaald delictgedrag.

De opvolging en begeleiding van een delinquent moet ook worden aangepast naar het individuele type dader.¹⁸ Zogenaamde 'low risk offenders' en 'high risk offenders' vereisen namelijk niet dezelfde begeleiding. Het gevaar bestaat om delinquenten te overbehandelen of te onderbehandelen, indien de duur en de intensiteit van de begeleiding niet in verhouding staan tot het risiconiveau. Bij onderbehandeling is de begeleiding onvoldoende afgestemd op de aanwezige risicofactoren, waardoor het risico op recidive niet vermindert. Bij overbehandeling krijgen plegers met een laag risico een te intensieve begeleiding. Dat leidt niet noodzakelijk tot verbetering, integendeel, het kan zelfs tot een verhoging van recidive leiden.¹⁹ Dit betekent dat er in de praktijk minder middelen, tijd, opvolging en geld in een delinquent met een laag risiconiveau dienen te worden geïnvesteerd, en omgekeerd.

Ten slotte is er een categorie psychopathologische daders die nooit gebaat zullen zijn bij enige behandeling. De combinatie van psychopathie en seksuele deviantie, maakt deze groep plegers bijzonder recidivegevoelig.²⁰

Om deze redenen is een goede risicotaxatie van de delinquent opportuun opdat de opgelegde straf en intensiteit van de behandeling wordt aangepast aan het ingeschatte recidiverisico.²¹

ii. Risicomanagement

Naast risicotaxatie, is ook een duurzaam risicomanagement nodig gedurende het volledige verloop van de (gerechtelijke en/of hulpverlening) procedure en maatregelen. Risicomanagement vervat de manier waarop door de verschillende instanties dient omgegaan te worden met de risico's die door de risicotaxatie in beeld zijn gebracht. Een multidisciplinaire aanpak en informatieoverdracht zijn daarbij onontbeerlijk; dit vereist een goede samenwerking tussen justitie en hulpverlening en een optimale informatie-uitwisseling tussen de verschillende actoren.²²

Het volgende citaat vat de concepten risicotaxatie en risicomanagement in een breder, samenhangend geheel:

"Risicomanagement zou daarbij niet enkel reactief, maar ook proactief en preventief moeten worden toegepast, dit om te vermijden dat plegers van criminele feiten zouden overgaan tot het plegen van seksuele delicten. Wanneer dit toch het geval zou zijn, is het belangrijk om iemand in zijn criminele carrière op te volgen, te 'managen' zowel vóór de berechting, tijdens het juridische proces als nadien.

¹⁷ Smid, W. (2020). *Zicht op zedendelinquenten. Risicotaxatie en behandeling*. Boom Lemma.

¹⁸ Onderzoek "Sex Offenders in and out of Crime. Recidivism, Criminal Careers and Desistance" van BELSPO uit 2017.

¹⁹ Uzieblo, De Boef en Smid (2020). "Hoe kunnen we voorspellen of daders van seksueel geweld hervallen?".

²⁰ Smid, W. (2020). *Zicht op zedendelinquenten. Risicotaxatie en behandeling*. Boom Lemma.

²¹ Uzieblo, De Boef en Smid (2020). "Hoe kunnen we voorspellen of daders van seksueel geweld hervallen?". Recommendation CM/Rec(2021)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence.

²² Dienst Gedragwetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico. Recommendation CM/Rec(2021)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence. Een goed praktijkvoorbeeld van deze samenwerking is het CO3-project in Antwerpen waarbij parket, politie, lokale overheid en hulpverlening actief ketengericht samenwerken.

*Risicotaxatie is één van de middelen die gebruikt kunnen worden in de bredere context van een goed risicomangement om te komen tot rehabilitatie en risicoverlaging bij seksuele delinquenten.*²³

Via risicomangement tracht men de in kaart gebrachte risico's daadwerkelijk te beperken, onder andere door het opstellen van een risicotaxatie, een behandelplan, een terugvalpreventieplan en een risicomangementplan. Dit kan worden aangevuld door het uitvoeren van een behandeling, maatregelen gericht op beveiliging, beheersing en controle en het herhaald afnemen van risicotaxaties. Deze acties kaderen zowel binnen de gerechtelijke procedure, als op termijn eventueel ook binnen de hulpverlening.

In dit advies pleit het Instituut er dan ook voor dat risicotaxatie en risicomangement doorheen de volledige gerechtelijke procedure volwaardig en herhaaldelijk dienen te worden ingezet als instrumenten voor de beoordeling, veroordeling en behandeling van seksuele delinquenten en de bescherming van onze maatschappij.²⁴

c. Onderzoeken

i. Belgisch vooronderzoek naar risicotaxatie-instrumenten voor seksuele delinquenten – Dienst Gedragwetenschappen van de federale politie (2016)

Om een overzicht te bekomen van de bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten in het kader van de preventie en bestrijding van seksueel geweld in België, gaven het Instituut en de toenmalig staatssecretaris voor Gelijke Kansen in oktober 2015 de opdracht aan de dienst Gedragwetenschappen van de federale politie om hierover een rapport op te stellen. Deze opdracht kaderde in de implementatie van het nationaal actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld 2015-2019. Het finale rapport bood een weergave van het bestaan en gebruik van risicotaxatie-instrumenten en risicomangement in België, toegespitst op volwassen, mannelijke zedendelinquenten²⁵ (zie bijlage). De focus van het onderzoek lag op *evidence based* werken, aangevuld met ervaringen uit het werkveld.

De algemene conclusie van het onderzoek is drieledig.

- Ten eerste merken de onderzoekers op dat er een veelheid aan risicotaxatie-instrumenten voorhanden is, maar dat een vertaling en/of validering van het instrument soms ontbreekt. Daarbij is er ook nood aan een 'vertaling' van de instrumenten naar de Belgische realiteit en delinquentenpopulatie;
- Ten tweede moet er in België geïnvesteerd worden in een holistisch kwalitatief risicomangement;
- Ten derde dienen er, onder meer in het kader van risicomangement, recente nationale recidivecijfers beschikbaar worden gesteld per subtype delinquent.²⁶

²³ Dienst Gedragwetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico.

²⁴ Recommendation CM/Rec(2021)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence.

²⁵ Door de grote omvang van de onderzoeksopdracht, werd er gekozen om zich enkel te richten tot risicotaxatie-instrumenten voor volwassen, mannelijke zedendelinquenten.

²⁶ Uit de literatuur blijkt namelijk dat recidiverisico potentieel veranderlijk is en dat seksuele delinquenten een zeer heterogene groep zijn wat het belang van een onderverdeling in subtypes aangeeft.

ii. Update aanbevelingen inzake risicotaxatie van zedendelinquenten – Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg (2021)

Onderzoek naar risicotaxatie is steeds in beweging. Daarom gaf het Instituut, eind 2020, aan het Kenniscentrum Forensisch Psychiatrische Zorg van het OPZC Rekem, de opdracht om een update te geven van de bevindingen uit het vooronderzoek van de dienst Gedragswetenschappen.

Dit rapport werd in het voorjaar van 2021 afgerond. Ook hier ligt de focus voornamelijk op volwassen, mannelijke zedendelinquenten gezien de meerderheid van de risicotaxatie-instrumenten met het oog op deze populatie ontwikkeld is. Al wordt er, op vraag van het Instituut, ook aandacht besteed aan de eventuele noodzaak van risicotaxatie-instrumenten voor vrouwelijke zedendelinquenten en zedendelinquenten met een verstandelijke beperking.

De algemene conclusie van het onderzoek van het Kenniscentrum is vijftiedig en bevestigt de conclusie van het onderzoek van de dienst Gedragswetenschappen.

- Ten eerste stellen de onderzoekers vast dat er voldoende risicotaxatie-instrumenten voorhanden zijn, maar dat deze nog vertaald en/of gevalideerd dienen te worden volgens de Belgische context;
- Ten tweede beschikken we over een overzicht van welk instrument wanneer moet worden ingezet en voor welke doelgroep. Daarbij is het belangrijk dat statische risicofactoren worden getaxeerd om het basisrisico van de delinquent vast te stellen en de dynamische risicofactoren worden getaxeerd in het kader van risicomangement;
- Ten derde moet er geïnvesteerd worden in een risicomangementbeleid, informatie-uitwisseling tussen actoren en de verzameling van nationale recidivecijfers;
- Ten vierde moet er geïnvesteerd worden in wettelijke mogelijkheden en systemen voor informatie-uitwisseling;
- Ten slotte concludeert het Kenniscentrum dat er een onafhankelijk adviesorgaan moet worden opgericht, gespecialiseerd in risicotaxatie en risicomangement.

Beide onderzoeken en hun concrete aanbevelingen liggen aan de basis van dit advies.

3) Analyse

Risicotaxatie en risicomangement bieden ons wetenschappelijke ondersteuning in de aanpak en opvolging van seksuele delinquenten. Op basis van (inter)nationaal onderzoek met betrekking tot recidive, risicotaxatie en risicomangement, en specifiek deze toegepast op seksuele delinquenten, onderbouwt het Instituut de mening dat risicotaxatie en risicomangement in elke fase van de gerechtelijke procedure, van parket tot strafuitvoeringsrechtbank, dienen te worden ingebed. Als bijlage aan het advies, gaat een schema van de gerechtelijke procedure, inclusief het voorstel op welk moment aan risicotaxatie en/of risicomangement gedaan moet worden.

Risicotaxatie is een momentopname. Her-evaluaties en follow-ups blijken dan ook uitermate belangrijk.²⁷ Door een herhaalde evaluatie kan tevens de evolutie van het risico beoordeeld worden, aangezien dit geen statisch gegeven is. Op basis hiervan kunnen nieuwe maatregelen uitgewerkt worden of kan de evolutie in rekening worden genomen bij de uitspraak.²⁸ Het Instituut pleit er aldus voor dat risicotaxatie herhaaldelijk en, indien mogelijk, in elke nieuwe stap van de gerechtelijke

²⁷ Dienst Gedragswetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico. Recommendation CM/Rec(2021)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence.

²⁸ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). *Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten*.

procedure wordt uitgevoerd²⁹. Bovendien is risicotaxatie een puzzelstuk in het groter geheel van risicomangement.³⁰ Ook risicomangement verdient dus onze aandacht en een waardevolle inbedding in de opvolging van seksuele delinquenten. Deze visie sluit aan bij het eindevaluatierapport voor België dat GREVIO³¹ opstelde in september 2020 en de aanbevelingen van het *Committee of the Parties* van van 15 december 2020.³²

In navolging daarvan, stelt het Instituut concrete (beleids)aanbevelingen voor die gerealiseerd dienen te worden om een kwalitatief risicotaxatie- en risicomangement systeem van seksuele delinquenten in te bedden in ons land.

a. Initiële voorwaarden

i. Wettelijk kader

- 1) Het ontbreekt momenteel aan concrete richtlijnen, dus er is nood aan een wettelijk of reglementair kader inzake het verplicht gebruik van risicotaxatie en risicomangement, alsook de ketengerichte aanpak van seksuele delinquenten. Dit kan onder meer gerealiseerd worden in het kader van de aanpassing van het samenwerkingsakkoord.³³ Dit reglementair kader moet de bevoegdheden³⁴ van de verschillende actoren (hulpverlening, politie en justitie) opnemen en moet de informatiedoorstroom (gedeeld beroepsgeheim) regelen. Deze wettelijke regelingen bepalen ook wie de verantwoordelijkheid draagt voor de uitvoering en de handhaving van het risicomangement. Zo kan men komen tot een integrale gestandaardiseerde aanpak “op maat”, wat een garantie biedt op uniformiteit in de procedure.³⁵
- 2) Er dient een wettelijke mogelijkheid te worden gecreëerd die bepaalt dat het parket³⁶ ook een deskundige kan aanstellen om een risicotaxatie uit te voeren.
- 3) Er dient te worden onderzocht welke vorm een wettelijk kader voor de opvolging van zedendelinquenten na het einde van hun straf zou kunnen aannemen.³⁷
- 4) Er dient een wettelijk kader te worden gecreëerd die de toegang tot juiste informatie³⁸ om een risicotaxatie te kunnen uitvoeren op casusniveau regelt.³⁹ In de praktijk is dat echter niet evident omdat de toegang tot bepaalde informatie, zoals gerechtelijke antecedenten, juridisch gezien

²⁹ Minimaal bij elke stap waar er een beslissing wordt genomen over de verdere aanpak en opvolging van de seksuele delinquent.

³⁰ Cfr. supra.

³¹ GREVIO is de onafhankelijke groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld die toezicht houdt op de uitvoering van de Conventie van Istanbul door de partijen.

³² GREVIO Baseline Evaluation Report on Belgium (21 september 2020). [Final draft report on Belgium \(coe.int\)](#).

³³ Cfr. maatregel 58 van het nationaal actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld 2021-2015.

³⁴ Zijnde welke instantie, op welk niveau, welk instrument, wanneer in de procedure taxeert. Waarbij aandacht wordt besteed aan de analyse van de resultaten om een plan van aanpak op te stellen. Bovendien wordt risicotaxatie herhaald uitgevoerd.

³⁵ Dienst Gedragwetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico.

³⁶ Parket kan nu enkel een technisch raadsman aanstellen; een gerechtsdeskundige kan enkel worden aangesteld door een onderzoeksrechter of vonnisrechter.

³⁷ In het kader daarvan verwijzen we graag naar het advies van het Instituut voor de Commissie van Justitie van 2 maart 2020 met betrekking tot de mogelijke uitbreiding van de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank dat als bijlage gaat. In de commissie werd tevens het belang van risicotaxatie aangehaald, dat op sleutelmomenten herhaaldelijk moet worden uitgevoerd om na te gaan wat de noden zijn.

³⁸ Zijnde de klinische, dynamische risicofactoren.

³⁹ Er zijn mogelijkheden weggelegd met het invoeren van iPolice en ViCLAS zodat politiediensten informatie beter kunnen beheren en uitwisselen.

niet gedeeld mag worden. In het kader hiervan verwijzen we graag naar het belang van het casusoverleg volgens artikel 458ter Sw.⁴⁰

ii. Toegang tot informatie

- 5) Een nauwe samenwerking tussen de hulpverleningscentra en justitie is nodig. Dit kan bereikt worden door onder andere informatie-uitwisseling tussen de verschillende partijen te optimaliseren.⁴¹

iii. Gedragsdeskundigen

- 6) Risicotaxatie moet worden uitgevoerd door een gedragsdeskundige.⁴²
- 7) Er dient meer geïnvesteerd te worden in de opleiding van, en informatie-uitwisseling ten aanzien van, gerechtsdeskundigen die gespecialiseerd zijn in risicotaxatie en kunnen worden opgenomen in het nationaal register.
- 8) Er dient een denkoefening opgezet te worden omtrent de voor- en nadelen van het opnemen van gedragsdeskundigen in het nationaal register van gerechtsdeskundigen. Deze denkoefening moet vanzelfsprekend gebeuren in samenwerking met de betrokken stakeholders.
- 9) De dienst Gedragswetenschappen van de federale politie, en dan vooral hun gedragsanalisten, dienen over meer middelen (personeels- en werkingsmiddelen) te kunnen beschikken. Zij zijn namelijk gespecialiseerd in het opstellen van daderprofielen, het uitvoeren van risicotaxaties en polygraaf testen en het ViCLAS-systeem.

iv. Opleiding

- 10) Opleiding en bijscholing zijn een essentiële voorwaarde voor de persoon die de risicotaxatie uitvoert en de persoon die de resultaten dient te interpreteren, en dus voor de kwaliteit van de risicotaxatie.⁴³ Deze opleidingen dienen ook aandacht te besteden aan de interpretatie van de resultaten (met inbegrip van statistiek) en de daarbij horende risicocategorieën.⁴⁴
- 11) De meeste instrumenten duiden in hun handleiding aan of een training wenselijk dan wel verplicht is. Voor een aantal instrumenten (zoals de SVR-20) wordt het gebruik binnen een professionele setting aangeraden.⁴⁵

v. Kwaliteit garanderen

- 12) M.b.t. het gebruik van Belgische kwaliteitsnormen: de normen die beschreven worden in de handleidingen van de verschillende risicotaxatie-instrumenten dienen te worden aangepast aan de Belgische populatie en/of de ruwe scores dienen te worden getoetst aan de normgroep die de situatie van de zedendelinquent het best benadert.⁴⁶

⁴⁰ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁴¹ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁴² Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁴³ Recommendation CM/Rec(2021)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence.

⁴⁴ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁴⁵ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten. Een beperkt aantal instrumenten (zoals de Risk Matrix 2000) zouden eventueel ook door politiediensten kunnen worden afgenomen. Hiertoe is verder onderzoek noodzakelijk.

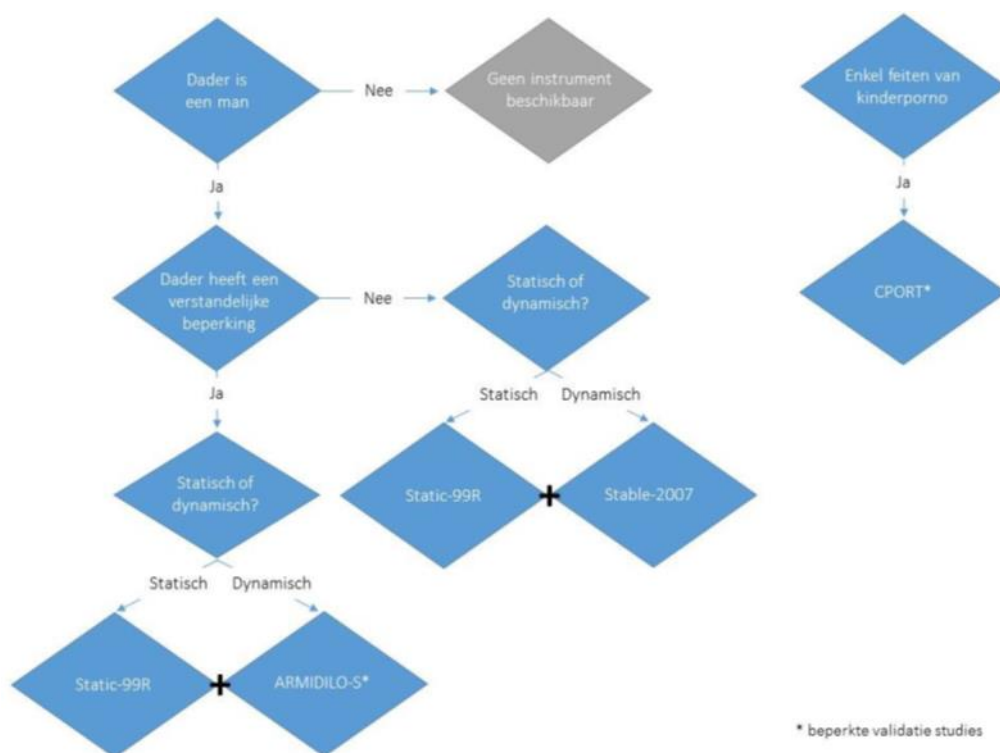
⁴⁶ Dienst Gedragswetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico.

- 13) Idealiter dienen twee beoordelaars zich te buigen over eenzelfde dossier en bij voorkeur gebeurt dit multidisciplinair. In het kader hiervan zijn intervisie en supervisie belangrijk als vorm van kwaliteitscontrole.⁴⁷

b. Risicotaxatie-instrumenten

i. Beslissingsboom⁴⁸

- 14) De onderstaande beslissingsboom – die dient als leidraad (voor de deskundige-evaluator⁴⁹) om te bepalen welke instrumenten voor welke doelgroep kunnen worden ingezet – dient te worden ingezet bij het uitvoeren van risicotaxaties in België.^{50,51}

- 15) Er dient een beslissingsboom te worden uitgewerkt wie wanneer welk instrument moet afnemen gedurende de volledige gerechtelijke procedure. Deze beslissingsboom dient te worden opgenomen in het aangepaste samenwerkingsakkoord.

⁴⁷ Dienst Gedragwetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico.

⁴⁸ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁴⁹ Cfr. supra opleiding.

⁵⁰ Dienst Gedragwetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico.

⁵¹ De instrumenten die in de beslissingsboom werden opgenomen, zijn allemaal beschikbaar in het Nederlands. De ARMIDILO-S en CPORT dienen nog vertaald te worden naar het Frans, zodat deze beslissingsboom ook bruikbaar is in Franstalig België. Vermits bepaalde instrumenten nog maar in de kinderschoenen staan, maar er geen alternatieven zijn, is het van belang de resultaten die uit de beslissingsboom komen met enige voorzichtigheid te interpreteren en rapporteren.

ii. Vertaling, validering en website

- 16) Er is nood aan de vertaling van de verschillende risicotaxatie-instrumenten naar de Belgische context en een officiële validering van de meeste Franse vertalingen.⁵²
- 17) Er is nood aan een digitale bibliotheek of website waarop alle beschikbare en vertaalde risicotaxatie-instrumenten en hun handleidingen verzameld worden.⁵³

iii. Lacune

- 18) Er dient een risicotaxatie-instrument voor personen met een ernstige tot diepe verstandelijke beperking ontwikkeld te worden. Voorlopig bestaan er enkel instrumenten die gebruikt kunnen worden in geval een DSM-diagnose 'lichte of matige verstandelijke beperking' werd vastgesteld.⁵⁴

c. Risicomanagement

- 19) Er is nood aan herhaalde metingen van het risico in functie van een kwalitatief risicomanagement.⁵⁵

d. Onderzoek en expertise

i. Onderzoek

- 20) Er dient nationaal onderzoek gevoerd te worden naar seksuele recidive per subtype, zowel bij behandelde als onbehandelde seksueel delinquenten. Op die manier kan voorzien worden in normeringstabellen op basis van Belgische cijfers, hetgeen de accuraatheid van de inschatting verhoogt en om ook risicomanagement er op te kunnen afstemmen.⁵⁶
- 21) Er dient meer Belgisch (*field validity*) onderzoek verricht te worden om inzicht te krijgen in de specifieke bruikbaarheid van risicotaxatie-instrumenten in België.⁵⁷

ii. Expertise – advies- en steunorganen

- 22) Er dient onderzocht te worden of er een onafhankelijk adviesorgaan moet worden opgericht dat kan instaan voor het *up to date* houden van kennis over risicotaxatie en risicomanagement en het eventueel uitvoeren van *second opinion* onderzoeken. In Vlaanderen werd hiermee ervaring opgedaan via het Risk Assessment Team (2015-2020). De referentiecentra Universitair Forensisch Centrum (VL), Centre d'Appui Bruxelloius (BR) en l'Unité de Psychopathologie Légale (WAL) zouden een rol kunnen spelen als onafhankelijke beoordelaar of adviesorgaan.⁵⁸ Er dient een centraal wetenschappelijk steuncentrum opgericht worden dat instaat voor de verzameling en opvolging van de ontwikkelingen in het domein van seksueel geweld. Dit steuncentrum kan alle recente ontwikkelingen inzake risicotaxatie en recidivecijfers

⁵² Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁵³ Dienst Gedragwetenschappen van de Federale Politie (2016). Een overzicht van bestaande en gebruikte risicotaxatie-instrumenten voor daders van seksueel geweld en recidiverisico. Recommendation CM/Rec(2021)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence.

⁵⁴ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁵⁵ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁵⁶ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten. Onderzoek "Sex Offenders in and out of Crime. Recidivism, Criminal Careers and Desistance" van BELSPO uit 2017.

⁵⁷ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.

⁵⁸ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten. Onderzoek "Sex Offenders in and out of Crime. Recidivism, Criminal Careers and Desistance" van BELSPO uit 2017.

verzamenen. Als voorbeeld verwijzen we hiervoor naar de reeds bestaande steuncentra die erkend werden door: de minister van Justitie voor de wetenschappelijke en logistieke ondersteuning en deskundigheidsbevordering van de partners van het samenwerkingsakkoord (UFC Antwerpen en UPPL).⁵⁹

e. Conclusie

Een goed beleid rond seksueel geweld kan niet zonder een goed beleid rond risicotaxatie en risicomangement van seksuele delinquenten. De concrete aanbevelingen met betrekking tot

- **het wettelijk kader**
- **de toegang tot informatie**
- **gedragsdeskundigen**
- **opleiding**
- **kwaliteit**
- **multidisciplinaire aanpak**
- **herhaalde risicotaxaties**
- **de beslissingsboom**
- **het vertalen, valideren en beschikbaar stellen van de instrumenten**
- **risicomangement**
- **onderzoek en expertise**

die in deze nota aan bod komen, dienen idealiter te worden meegenomen bij de uitvoering van het Nationaal actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld 2021-2025, de beslissing van de Interministeriële conferentie Vrouwenrechten van 15 januari 2021, de Beleidsverklaring 2.0 Justitie van de federale minister van Justitie, de Beleidsnota Justitie en Handhaving 2019-2014 en het Vlaams actieplan ter bestrijding van seksueel geweld 2020-2024 van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving.

Er dient ook rekening gehouden te worden met

- 1) De [aanbevelingen inzake risicotaxatie volgens het GREVIO-eindrapport](#),
- 2) De [Recommendation on the implementation of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence by Belgium IC-CP/Inf\(2020\)8](#) van de Committee of the Parties,
- 3) De [Recommendation CM/Rec\(2021\)6 of the Committee of Ministers to Member States regarding the assessment, management and reintegration of persons accused or convicted of a sexual offence](#), en
- 4) Het onderzoek [“Sex Offenders in and out of Crime. Recidivism, Criminal Careers and Desistance”](#) van BELSPO uit 2017, en de bijhorende aanbevelingen.

⁵⁹ Habets, P., Pouls, C. & Jeandarme, I. (2021). Update aanbevelingen inzake risicotaxatie zedendelinquenten.